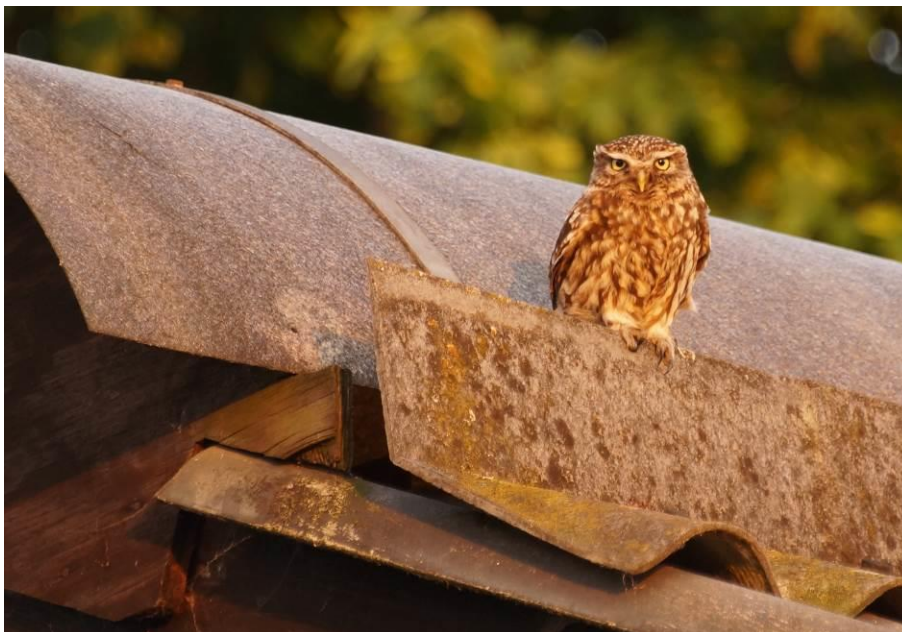

Groenewold

Adviesbureau voor
Milieu & Natuur

**Nader onderzoek steenuilen
Nijkerkerweg 5 te Ermelo**

Steenuil dak veestal – 9 juni 2015 (foto AWG)

Opdrachtgever	Fam. J Kuiper Nijkerkerweg 5 3853 NT Ermelo
Contactpersoon	Vliek advies info@vliekadvies.nl

Uitvoering	Groenewold Adviesbureau voor Milieu & Natuur	
	Dossiernummer	2015014
	Versie	Aug.15-v1
	Behandeld door	Lex Groenewold
	Datum	24 augustus 2015

Inhoudsopgave:

1	Aanleiding en doel	3
2	Beschrijving situatie	3
2.1	Omschrijving gebied	3
2.2	Informatie steenuil	4
2.2.1	Ecologische aspecten.....	4
2.2.2	Wettelijke aspecten.....	4
2.3	Locatiebezoeken	5
3	Nader onderzoek en maatregelen.....	6
3.1	Vaste rust- of verblijfplaats.....	6
3.2	Functionele leefomgeving	7
4	Conclusies en aanbevelingen	8
5	Advies.....	9
6	Literatuur:	10
	Bijlagen:.....	10

Bijlagen:

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Schema werkzaamheden

1 Aanleiding en doel

Initiatiefnemer heeft het voornemen een aantal agrarische opstallen op het perceel Nijkerkerweg 5 te Ermelo te slopen en daarvoor in de plaats een t-o-e-kap woning te realiseren. Hiervoor is een bestemmingswijziging nodig. De gemeente heeft aangegeven in principe te willen meewerken aan het plan.

Ter onderbouwing van de aanvraag is onder meer een natuurtoets uitgevoerd. Hieruit bleek dat het plangebied onderdeel is van het leefgebied van de steenuil. Daarom is nader onderzoek nodig, nodig om de eventuele gevolgen voor de flora en fauna in beeld te brengen. Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur is gevraagd dit uit te voeren.

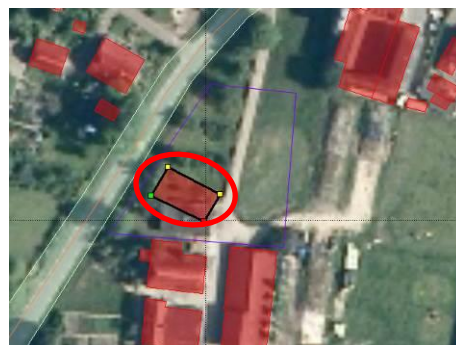
2 Beschrijving situatie

2.1 Omschrijving gebied

Het perceel ligt in het buurtschap Telgt en bestaat in de huidige situatie uit agrarische opstallen, een bedrijfswoning en grasland. Plan is een aantal schuren te slopen en twee nieuwe woningen te realiseren (zie figuur). Dit initiatief is in strijd met het vigerende bestemmingsplan.

De locatie voor de beoogde woningen bestaat in huidige situatie uit grasland met een aantal oude fruitbomen en een schuur. Het plangebied ligt in het buitengebied van de gemeente Ermelo.

2.2 Informatie steenuil

2.2.1 Ecologische aspecten

De steenuil is de kleinste in ons land voorkomende uil, al lijkt hij door de vorm soms wat groter. De lichaamslengte is 21 – 23 cm (formaat lijster). Gemiddeld zijn vrouwtjes iets groter en zwaarder dan mannetjes, maar zijn moeilijk uit elkaar te houden. Het vliegbeeld bestaat uit een snelle, lage, golvende vlucht waarbij de brede, afgeronde vleugels goed zichtbaar zijn.

De Steenuil laat zich graag horen en heeft veel geluiden. Naast zijn waarschuwingsroep 'kwiejoe' roept hij 'koewiet' en maakt hij blaffende 'kef' geluiden. In Twente noemen ze hem ook wel katuule. In de baltsperiode van eind februari tot midden april laat het mannetje vanaf de avondschemering enkele uren regelmatig de baltsroep horen, een langgerekt 'gooehk'.

Mannetjes kunnen zeer fel reageren op een afgespeelde opname. Dat is dan ook een goede inventarisatiemethode. De lokroep van het vrouwtje is een zacht 'schrie'. De bedelgeluiden van de jongen lijken hier erg op.

Steenuil Appelboom – 12 mei 2015

De Steenuil leeft bij voorkeur in een oud en kleinschalig cultuurlandschap. Dit is een halfopen landschap met een grote variatie aan natuurlijke elementen, waar de Steenuil kan broeden, rusten, schuilen en jagen. In een optimaal territorium betekent dit de aanwezigheid van oude bomen met broedholten, gebouwen met broed-, uitkijk- en rustgelegenheid, en grazige graslanden op vochtige gronden met voldoende voedselaanbod. Gelukkig voor de Steenuil is hij niet kieskeurig en heeft een breed menu van o.a. regenwormen, kevers, grote insecten, muizen en kleine zangvogels.

Jonge uilen zoeken liefst in de nabije omgeving een nieuw territorium. Meestal binnen een 5-10km van de geboorteplek. Ook omdat geschikte nestholtes in de regel schaars zijn is de Steenuil zeer territoriaal. Ze blijven vaak hun hele leven in hetzelfde gebied. Steenuilen maken zelf geen holtes en maken daarom vaak dankbaar gebruik van opgehangen nestkasten.

Tijdens de broedperiode jaagt het mannetje en broedt het vrouwtje. Geschikt voedselaanbod in de directe omgeving is dan ook belangrijk. De gemiddelde legselgrootte is 4 eieren. Als de jongen enigszins kunnen klimmen ze naar buiten. Ze kunnen dan nog nauwelijks of niet vliegen en zijn een makkelijke prooi voor een kat of een vos. Het is daarom van belang dat er schuilplaatsen in de directe omgeving van het nest aanwezig zijn (takkenhoop, stapel dakpannen e.d.).

2.2.2 Wettelijke aspecten

De Steenuil is net als alle andere broedvogels 'strikt' beschermd. Dit betekent dat het op grond van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet verboden is om Steenuilen te doden en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren of te vernietigen. Gezien de binding met het directe leefgebied betekent dit feitelijk dat voor de Steenuil alle onderdelen van het habitat beschermd zijn, inclusief de schuil- en roestplaatsen. Bij de meeste vogels moet men volgens de FF-wet verstoring tijdens de voortplantingsperio-

de vermijden door buiten die periode aan de slag te gaan. Ontheffing is dus in dat geval dan niet nodig. De Steenuil is net als andere uilen en roofvogels een standvogel en is dus het hele jaar in het gebied aanwezig. De soort is zeer plaatstrouw en maakt vaak vele jaren achtereen gebruik van hetzelfde terrein, zoals ook in dit geval blijkt uit de mededelingen van de bewoners van het gebied.

De Steenuil staat als 'kwetsbaar' op de Rode lijst van broedvogels en de landelijke populatie loopt al jaren achteruit. Aantasting van het leefgebied en/of het verlies van nestgelegenheid leidt tot verdere verslechtering van het broedsucces en is daarmee een potentieel risico voor de gunstige staat van instandhouding.

Een ontheffing FF-wet is alleen te verlenen als na een uitgebreide toets aan de volgende criteria is voldaan:

- Er is een dwingende reden van openbaar belang
- Er is geen alternatief.
- Het voortbestaan van de Steenuil wordt niet in gevaar gebracht (gunstige staat van instandhouding).

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van vogels ontheffing slechts verleend, wanneer er daarnaast geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen, waaronder de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats

Het verbod op verstoring of vernietiging van vaste rust- en verblijfplaatsen (art. 11 FF-wet) wordt overtreden als deze vaste rust- en verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen gaat door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De vaste rust- en verblijfplaats kan hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde dier- of plantensoort bieden als voorheen

2.3 Locatiebezoeken

In de periode januari-juni 2015 is het gebied bezocht in de avondperiode. Er zijn geluidopnamen afgespeeld van een baltzende steenuil, alarmroepen van ouders en jongen. Er is daarbij gebruik gemaakt van een radioshack draagbare miniversterker. Er is gelopen op dagen met weinig wind en zonder neerslag.

Datum	Zon onder	Tijd	Waarnemingen
4 en 6 maart	18:20	18:40	Roepende man, foto
10 maart	18:47	20:00	Paartje, Roepende man, foto
13 maart	20:07	20:30	Geen
16 en 19 maart	21:18	20:30	Roepende man, foto
31 maart	20:07	20:30	Geen
12 mei	21:18	20:30	Foto, geen baltsgedrag
9 juni	21:54	20:30	Foto, geen baltsgedrag
13 augustus	21:15	20:45	Geen

Op 6, 10, 13, 16 en 19 maart is in het begin van de avond gezocht naar aanwezigheid van de Steenuil met behulp van geluid (baltstroep). Op 10 maart is een paartje gezien en op de andere avonden is steeds één Steenuil waargenomen. Op 10 maart is ook de te slopen schuur nader onderzocht, o.a. de ventilatiekoker. Er bleken geen steenuilen aanwezig in de schuur. In de avond is echter wel een paartje gezien op het perceel.

Daarmee is de planlocatie in ieder geval onderdeel van het leefgebied van de Steenuil. Er is in de te slopen opstallen specifiek gezocht naar een nestplaats. Deze is niet aangetroffen.

Wel is een rustplaats aangetroffen in één van de te slopen opstallen (noordelijke schuur). De eigenaar gaf aan dat de Steenuil regelmatig wordt gezien maar dat zij zelf nooit een nest hebben gevonden.

*Steenuil ventilatiekoker te slopen stal
9 juni 2015 (foto AWG)*

Het plan is de noordelijke schuur te slopen en daar een t-o-e-kap woning te realiseren met de kopgevel haaks op de weg. De oude boomgaard blijft hierbij behouden.

3 Nader onderzoek en maatregelen

3.1 Vaste rust- of verblijfplaats

Bij het eventueel verdwijnen van een nestplaats zijn maatregelen noodzakelijk om het leefgebied veilig te stellen. Deze maatregelen moeten ervoor zorgen dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen op elk moment behouden blijft. Hierbij moet, naast het eigenlijke nest, ook rekening gehouden worden met geschikt gebied om te foerageren en voldoende dekking voor schuilmogelijkheden. Het is belangrijk dat de getroffen aanvullende maatregelen functioneren of met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gaan functioneren, voordat het oorspronkelijke onderdeel van het leefgebied wordt aangetast. Ook moet er voldoende invulling aan de zorgplicht worden gegeven. Als één verblijfplaats of meerdere verblijfplaatsen met de functionele leefomgeving volledig vernietigd wordt of worden door de werkzaamheden, is een overtreding gebruikelijk niet te vermijden (*uit Soortenstandaard Steenuil*). Hoewel geen nestplaats is gevonden zijn de uilen wel vaak op of om het perceel aanwezig.

Uit voorzorg is daarom een tweetal nestkasten geplaatst. Eén in de boomgaard als natuurlijk habitat en vlak bij de bestaande rustplaats.

De andere kast is geplaatst in een boom achter de kapschuur. Met deze kasten wordt voldaan aan de eisen in de soortenstandaard, te weten op hetzelfde erf, op een geschikte plek en minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden.

Steenuilenkasten appelboom en achter de kapschuur

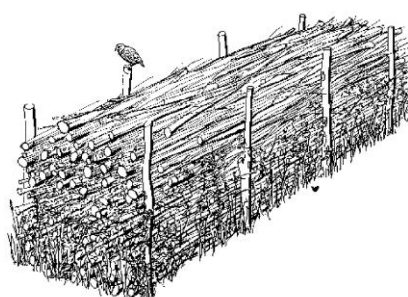
3.2 Functionele leefomgeving

Een tweede even belangrijke maatregel bestaat uit het verbeteren van het leefgebied. Bijvoorbeeld door het versterken van de houtwal aan de zuidgrens van het terrein. Hier is te denken aan de aanleg van een takkenril en het bijplaatsen van één of meer bes- of nootdragende soorten (bijv. lijsterbes, hazelaar e.d.). Met een aantal inrichtingsmaatregelen kan het foerageergebied en leefgebied van de Steenuil behouden blijven en verbeteren. Dat is mogelijk door het creëren of herstellen van overhoekjes, kruidenzomen en/of ruigtes, een paarden- of ponyweide of het aanleggen van een poel of een moestuin.

Dekkingsmogelijkheden en uitkijkposten zijn in voldoende mate aanwezig en moeten dat blijven.

In overleg met de initiatiefnemer zijn of worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Versterking van de houtwal aan de zuidzijde
 - Verbreden en verdichten
 - Aanleg takkenril van snoeihout
 - takken in lengterichting
 - dikke onder, dunnere boven
 - paaltjes om te klemmen
 - geen ziek hout fruitbomen
 - Bijplanten noot- of besdragende soorten (hazelaar, meidoorn, sleedoorn, gelderse roos e.d.)
- Behouden en creëren van open grasland
 - met ruige randen, bijv. tussen een dubbel raster of meidoornhaag
 - creëren van overhoekjes met ruigtekruiden
 - 2x per jaar maaien en afvoeren (half juni en september/begin oktober)
 - grasrand alleen bij 2e maaibeurt meenemen

Takkenril met kruidenzoom

- niet bemesten
 - pony- of schapenweide is prima
- Behouden en onderhouden van de boomgaard
 - nestplaats (kast)
 - gras beweiden of maaien (half juni en september/begin oktober)
 - grasrand alleen bij 2^e maaibeurt meenemen
- Creëer waar mogelijk variatie
 - Bomen of houtsingels langs de randen
 - Aanleg van een poel of moestuin

Door het treffen van deze maatregelen gaat de functionaliteit van de vaste verblijfplaats en het foerageergebied niet achteruit gaat vindt er geen overtreding plaats van de Flora- en Faunawet.

4 Conclusies en aanbevelingen

- Het plangebied is onderdeel van het leefgebied van de Steenuil. Tijdens een aantal avondbezoeken is gebleken dat er een paartje in het gebied aanwezig is.
- Er is specifiek gezocht naar een nestplaats, maar deze is niet aangetroffen in de te slopen opstallen.
- De bouw van de woning heeft wel een effect op het leefgebied. Daarom is een aantal maatregelen getroffen om te zorgen dat de functionaliteit van het gebied niet verslechtert.
- Begin april 2015 is in overleg met de opdrachtgever een tweetal nestkasten opgehangen op geschikte plaatsen op het perceel (uitvoering H. Toorman).
- Er is een inrichtingsplan opgesteld waarin de volgende maatregelen zijn opgenomen:
 - opwaarderen houtwal, waaronder bijplaatsen van soorten als lijsterbes, meidoorn en hazelaar
 - het aanleggen van een takkenril
 - De aanleg van een kruidenrijk overhoekje (beheer?)
 - De aanleg van een poel
 - Realisatie/handhaven van een ponyweide

5 Advies

- Uitvoering van de werkzaamheden (met name de sloop van opstallen) laten plaatsvinden buiten de broedperiode. Overigens mogen eventuele vroege of late legfels niet worden verstoord. De beste tijd is dan tussen september en februari.
- Bij uitvoering van de werkzaamheden altijd invulling geven aan de 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en Faunawet), wat inhoudt dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.
- Er zijn op basis van het uitgevoerde onderzoek geen verblijfplaatsen van de steenuil te verwachten. Wanneer tijdens de werkzaamheden toch steenuilen worden aangetroffen moeten de werkzaamheden direct stilgelegd worden en moet een deskundige op het gebied van de steenuil worden ingeschakeld.
- Uitvoeren maatregelen beschreven in H3 en zoals opgenomen in het plan voor landschappelijke inpassing. Voor de uitvoering eventueel een ecologisch werkprotocol opstellen.
- Door het uitvoeren van bovenbedoelde maatregelen, wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

6 Literatuur:

- Janssen, J.A.M. en Schaminée, J.H.J., 2008: Soorten van de habitatrichtlijn
- Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Soortenstandaard steenuil
- www.gegevensautoriteitnatuur.nl
- <http://mineleni.nederlandsesoorten.nl/>
- www.soortenregister.nl
- www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)
- www.wetten.nl

Bijlagen:

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Schema werkzaamheden

Bijlage 2

Foto's plangebied

Kast in appelboom

Te slopen kippenstal/koeienstal zuidgrens

Te slopen uitbouw

Kast achter kapschuur

Bijlage 3

Schema werkzaamheden territorium Steenuil

